

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De legibus disputatio - Cod. Ettenheim-Münster 336

[S.l.], [17. Jahrh.]

Sectio 3tia

[urn:nbn:de:bsz:31-131792](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131792)

infirmas legis q̄ in ordinibus n. l. à legis la-
tore eiusq; favore revocet, aut abrogat, q̄
suetudine l. iij. ma. in iustis et in iustis
fiat. Hinc dicitur, legem aliquo modo esse
perpetuam; quia lex prohibens l. d. iustitiam
hanc nullam habet eternitatem ubi lex naturalis,
nec tempus quiddam d. eternitatis durat, et tunc
ex sua natura apta permanere ad longum tem-
pus, donec sit. l. revocet. l. mutare ius
aut ma. nihilis evadat.

Sectio 3. tra

Qui sint legis effectus.

Contra d. ma. Effectus à lege intentus est fa-
re hoc bonum n. quiddam effective p. d. iustitiam
ve. Probr: Leges prohibentes aut mandan-
tes etiam ea q̄ ex se contra erant libera
imponunt, eo animo, ut l. vitales peri-
culum ex illis imminens l. e. glorio alio
res frant, per quas ho. agerent bonum, quod
neglexisset omittendo: q̄ tunc l. aliquam

subdita sit. q. subditio ne potest arbitra-
ria l. coarta propter sola poena in foro
externo luendam subiungit eodem cap. v. s.
subdit; effole n. solud pp. id, s. et pp.
quam. rationem addit v. s. et 2. Non e-
n. potestas n. a Deo. Itaq; qui resistit
potest. Dei ordinis resistit. Et P. P. P. P.
Ep. i. c. 2. v. 13. Ita hortat; subdit; i. g. effo-
le n. hinc restitue propter Deo sine legi.
P. 2. rase; ulla rae dicitur superiori
by legitimis ee parendu; atq; nulli l.
seculares quod Ceteri s. legitimj superior
es, qo ulla rae dicitur illis parendae.
ergo qui qo n. parent peccant; agunt
n. disformiter. d. hanc rae. Ergo
l. hanc obligat sub p. Confirmit; s.
l. hanc n. potest obligare in q. et sub
p. derivarent; mox incommoda in
rempubl. hanc; na oes fere has l. similes
cogitantes quiperent. Legislatur hanc legi dicit

induant eandem gravitatem culpae.
Materiam cognoscenda regula haec est: Sum-
ma est unctio, ut gravis et obligare subpre-
cato. nullo, quod alias legislator non
obtinere finem à se praevidenter intentum. Ra-
tionem huius regulae dantur ista: quia potes-
tas obligandi in quibus à Deo Supremo
Legislatore derivata est in Legislatibus nos-
tris, huius finem à se praevidenter intentos fa-
ctis utique sequantur. Multi siquidem propter
obligationem quae ab timore offensa divina
observant leges, qui alioquin ad propter
sola peccata temporalia transgredierentur; quod
nullo unctio Legislator hinc obligare sub-
precato, quando id necesse; s. etiam maxime
pro finem est ad obtinendum finem à se prae-
videnter intentum. Hinc lex affulget ad
resolvendos nonnullos casus, et reddenda
causa, ut saepe maxime per se Lexis potest evade-
re gravis, quia sicut alias legislator finem
à se praevidenter et ratione intentum vix obti-

tueret. Unde belli Quae exiguas bene fur
 ta à militibus commissa potius suspendendo plu
 bere: Superiores religiosi, vagantes,
 aliosq; ex casibus per se non grades sub
 pecto mortis prohibere: illi quidem ad
 gferuanda disciplina militari, hi v. ad g
 seruanda disciplina religiosa et famam or
 dinis tuendam. Qui si fines adu lau
 dabiles et prudenter inteli; ut exiter
 nolant dolores. Ita finitè grave pec
 are p. medicis, qui tempore pestis se subdu
 unt, negotiatores, qui tempore famis fru
 menta extra regionem exportant, quifines
 qui tempore belli arma patriae necesse
 vendunt exlernis; licet n. eiusmodi audi
 ones vidiant, velfar; una maã levè hoc
 ipfa in maã p. fieri; gravis ob annuas
 vicissitudines, mabe ob fine à Legislatore in
 tentu, qui à gferuas legitime et bonitas.
 An a. in praedictis casibus semper debz obli
 gatio gravis seu sub pecto mortis potibil
 magis ex sequentibus.

q. st. levia. nempe res, q. intrinsece atquoad
 se q. fid. erant leues st. q. fid. erant q. extrinsece
 et quoad q. fid. solent interdum ee graves. et
 res graves si in ordine ad aliquod leuod
 finis q. fid. erant; tum n. a fine quantitate
 auerunt. / frater loquens s. sunt leues.
 Hinc in nonnullis religionibus violatis
 silentij prohibet, sub mortis, quia licet
 hoc per se leue sit, sed in grave obui
 iungatur, et finis, quod legislator finit
 la lege n. obtineat. vide An. Gall. sect.
 s. de Leg. q. s. pag. 100. ubi dicit, quod
 superior in vultu obedientia mihi precipit
 ut tolla festuca, si n. facia, p. d. mortis,
 et n. secluso expresse exemplo. De Deo
 hu. aut fallit problig. e, quamvis n. pauj
 negant, quod post levia prodeperit sub mor
 tali; quia Deo fini evidenti rase mit
 denegat. d. b.

Subi pars posterior: Subi agentis n. operantis

ultra eorū intentionē ut hōt Arg. Lege:
Non Omnis ^q Si' certum petatur et
et capite ultimo de peccatis. Dicit etiam lex
pāe poenalis, q' etiam in maā grav' tm ob=
ligat sub poena et sub nulla culpa ut
mor' videlicet. Item de factis nulla vi
dent' precepta sub veniali q' sub nocte
prouij' solent. Quis n. negat, Suscep.
tōnd' Sacramenti Confirmatio in potestate
prouij' sub grav' p'nto s' factu' n. e. g.
Sed gl'ra
Ob. 3. Co' ipso quod maā sit gravis
e' etiam gravis obligatio aut n. hoc ex iure
naali' et diuino dicitur parendū e'
superiorib' ergo maā gravis n. p' p'ci
q' sub obligatōe In lex. R. neg. Ans
nam lex cuius obligatio pendet immedi.
ate ex velle obligantis, qui licet illa
n. pot' extendere ultra capacitatem maā
p' In moderari' camp' capacit' n. equa

q' etiam
quoniam
ut
sub
nisi
re
q' etiam
p'nto
lex
dicitur
q' maā
neg.
moderari
lex
fuit
Ob. 3.
equas
lex
nisi
sub
neg.

rj; et ad diffinitio e. quia ad ponendum ali-
 quem effectum gratia omni requiritur ad diffinitio
 ut unq. **Ob. 2.** Si maas, gravis et precipi-
 sub pecto legi obligas legis, est arbitria
 rias, et diffria pecti mortis a venial, pen-
 debit a volute legislatoris n. a. ex maas
 rj; qd etn maas legis poterit precipi sub
 pecto gravj. **R. dist.** sequela; obliga-
 tio legis et diffria pecti venialis ac ma-
 tis pendebit a volute legislatoris etn
 ex maas rj immediate; qdso: mediate,
 nego; cum n. legislator modicula sua
 moderase utitur, facit, ut transgressio
 legis sit sola venialis, q. absq. illa
 foret mortis ut bene Arrago, n. 78.

Ob. 3. Obligas e effectus naabr lege
 gsequens: qd n. pot fieri pro arbitrio legis-
 latoris. **R. dist.** ans: obligas e effectus
 naabr lege gsequens et dependens a quali-
 tate legis a qua provenit, qdso; independens,
 nego ans et gsequia.

leg. legi
 pelatur et
 datu et
 grav in
 la culpa ut
 lo nullam
 sub morte
 negel, fup
 a potuque
 ob n. e. qd
 a sit gran
 hor ex in
 pcedend e
 l. b.
 is n. pot
 R. neg. h
 idant mot
 qui licet et
 pcedent ma
 apatit a qd

Qb. 4. Volu^{ti} est lex poenalis: s^{ed} in volu^{ti}
tas grauis n^{on} pot^{est} s^{ed} aliquis obligare t^{amen}
sub veniali: q^{uia} neg^{atur} in lege. R^{espon} neg.
min^{us}: id n^{on} obligat vol^{ens} p^{ro}cedat ex in
tentione voventis p^{ot} s^{ed} lex obligare
ad aliquid graue in s^{ibi} honore faciendu^m.
At in obseruandu^m est quod si conat^{us} regis
volentis obligare graue una ma^{gn} leu^{is} sit in
efficac^{ia} quoad ex^{ec}uti^one illu^m obligati^o sub nota
li^{ber} p^{ro}pter in efficac^{ia} ut ac valid^{us} quoad
obligati^o sub veniali, cui ma^{gn} est propor
tionata, ut n^{on} t^{em} regula. Iuris in s^{ibi}
Utile per inutile n^{on} viliat^{ur}; atq^{ue} eo iⁿ casu
eff^{ic} ma^{gn} s^{ed} inutile et impropor^{tion}ata
ad obligati^o sub nota, viliat^{ur} t^{amen} est sub
veniali; nec d^{icitur} intentio, ut legislator
obligare velit, quantum potest.

Datus lex poenalis. Concto 5. Lex obligat ad sola poen^{as}
poenalis. in culpa l. Legislator exprimat, l. q^{ui}ue
t^{em} declarat, l. cor^{um} s^{ibi} h^{ab}it^{us} Carolus et
Fidelis q^{ui}ue l. Onera et vincula

si iniquitas subditis, nisi l. ex ipsa mani
 posse iubeat & aliunde mens legislatoris
 clare inoleat. 2. Leges poenales sunt
 oia adia fluitone sunt interpretanda,
 ut possim admittant oes Phil. et Juris
 Consultj. 3. Nulla neuitas e obligari
 ad culpa, si lex obliget ad poenam
 profertim grave, cum ex hoc sola possit
 refrenare subditos ne legem transgrediantur.
 4. Legislator habet liberissima potestatem ex
 primendi obligandi culpa, tunc si ex
 primere velit: qd dicitur n. exprimitur
 n. e. ad n. obligari ad culpa. Unde
 Colligitur. 1. Quid n. in lege mixta s.
 et pure poenale. raro in lege civile ob-
 ligare sub culpa dicitur, quia ut ptum
 solij poena mentione facit. Tunc de
 fraudantes vertigalia, et in iuste impo-
 sita n. pecunare nec tenent ad restitutionem,
 ut ex pte dicit Buardy in Canone 18 Bulla

vix videatur sufficere si culpa politica
 seu civilis quibatur. Si v. poena, q. a
 lege imposita sit specialis, Capitalis, et
 proprie dicta poena signis a iustitiam
 gressione includere ultra dicitur. Quia
proprie dicta poena, quia Irregulari-
 tates et alios similes inhabilitates non
 poena proprie dicitur.

3. Lex vere poenalis non est lex pro-
 prie dicta, sed in secundum quid, non obligat
 subditum in foro interno seu conscientia, sed
 in foro externo quoad poenam solvendam
 ut bene in alijs advertit Charsmuel
 num. 3. Unde et San-Gall. pag. 98. doc-
 ent in alijs leges poenales dicendas esse
 leges Conventionales sive pacta, ut quomodo
 tenentur subditi, qui legem transgreduntur, ut
 ad poenam persolvere. Duo pacta hoc l.
 simili modo possunt exprimi: si hoc generis,
 dabis hanc poenam; l. potes hoc proceptum trans-

Concl^o 5. Plures leges possunt impleri eodem tempore
 pluribus artibus. Ex^{ta}: Qui efficit quid quid per pro-
 cepta exigit, satisfait illis preceptis: s^{ed} qui av-
 dem tempore v. g. audit missam in festo preceptam
 et simul orat horas canonicas et ita preces pro pe-
 nitentia sacramentali imploras, efficit quid quid
 per precepta illa exigit: go. Non defunt
 qui proble^o docent, se si obligati s^{unt} ad duas
 missas audire, satisficere ad unam easi-
 mul, quod in duobus altaribus eodem tempore
 celebrant. contra v. si easq^{ue} contingat, ut casum
 hoc unig^{um} precepti executione alteri impedi-
 at, ita ut simul stare n^{on} possit, verum est, di-
 versis artibus eodem tempore n^{on} posse impleri plu-
 res leges.

Sectio 6. ta

Quomodo leges mutantur et cessant?

Concl^o 1. Cessat lex, cuius obligatio cess-
 ante causa materiali seu finali legis adsequata.
 Ex^{ta} pars 1. Materia cessat, quod l. omⁿ legis
 ex honesto fit turpis, s. ex utili inutiles, s. ex
 prob^o improbe. Sed lex q^{ue} non est honesta inu-
 tiles seu improbe n^{on} est lex, n^{on} n^{on} habet vires et
 effectus g^{enerales}, neq^{ue} obligat: go. Quod dicitur